

УДК 330.322:637.1/.3.009.12

Р. О. Нагула,
аспірант, Полтавська державна аграрна академія

ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

R. Nahula,
postgraduate student Poltava State Agrarian Academy

THE IMPACT OF INVESTMENT ON COMPETITIVENESS OF DAIRY ENTERPRISES

У статті розглянуто інвестиційний клімат галузі та його вплив на конкурентоспроможність молокопереробних підприємств. Проаналізовано інвестиційну політику розвинутих країн та проведено порівняння з вітчизняними підприємствами. Враховуючи зростання конкурентної боротьби між виробниками за ресурси, ринки збуту та споживачів все більше стає актуальним залучення вітчизняних та іноземних інвестицій. Інвестиційна діяльність молочної галузі досить важлива передумова зростання конкурентоспроможності молокопереробних підприємств в умовах збільшення імпорту продукції іноземних виробників та зниження купівельної спроможності населення. Вибір інвестицій та ефективний інвестиційний менеджмент відіграють важливу роль для розвитку підприємств та удосконалення їх матеріально-технічної й сировинної бази. Розглянуто стан української молокопереробної галузі та стан залучення інвестицій для модернізації галузі. Визначено основні проблеми, з якими стикаються підприємці при залученні іноземних капіталовкладень для підвищення інвестиційної привабливості молочної галузі.

The article considers the investment climate of the industry and its influence on competitiveness of dairy enterprises. Analyzed the investment policy of developed countries and a comparison with domestic enterprises. Given the increase in competition between producers for resources, markets and consumers is becoming increasingly important to attract domestic and foreign investment. Investment activity the dairy industry is quite an important precondition for increasing the competitiveness of dairy enterprises in terms of increase in imports to foreign producers and reduced purchasing power of the population. The choice of investments and an effective investment management plays an important role in the development of enterprises and improvement of their logistical and resource base. The state of the Ukrainian dairy industry and the state to attract investment for the modernization of the industry. Identified key problems faced by entrepreneurs while attracting foreign investment to increase the investment attractiveness of the dairy industry.

Ключові слова: інвестиції, конкуренція, конкурентоспроможність, молокопереробні підприємства, молочна продукція, молочна галузь, харчова промисловість, тенденції та перспективи розвитку, інвестиційно-інноваційна політика, державна підтримка, кредитування, фінансування.

Key words: investment, competition, competitiveness, dairy enterprise, dairy products, dairy industry, food industry, trends and prospects of development, investment and innovation policy, state support, crediting, financing.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сьогодні інвестиційна діяльність в Україні порівняно з розвинутими країнами знаходиться в кризовому стані. Це пов'язано з нестачею коштів, незацікавленістю інвесторів, відсутністю державної підтримки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретична та методологічна частини питання інвестиційного забезпечення молочної галузі, для подальшого її розвитку привертала увагу вітчизняних і зарубіжних науковців: Т. Бе-

ня, П. Березівського, В. Беренса, Г. Бірмана, І. Бланка, Д. Василика, П. Віленського, П. Гайдучького, О. Гудзь, М. Дем'яненко, М. Джонка, М. Ільчука, В.Г. Андрійчук, В. Бойко, М.М. Ільчука, З. Васильченко, М. Дем'яненко та інших.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Сучасне господарювання молокопереробних підприємств поєднує управління виробництвом молока, переробкою та реалізацією, пакування готової продукції та її транспортування. Для розвитку даної сфери потрібне ефективне інвестування. Ця система управління на молокопереробних підприємствах не відповідає вимогам часу і тому інвестиційні ресурси освоюються не завжди ефективно, що викликає використання позикових коштів. Виходячи з цього головним завданням підприємств є визначення основних напрямів підвищення ефективності інвестування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Згідно 14 статті податкового кодексу України інвестиції — це господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно. Вони поділяються на: а) капітальні інвестиції — господарські операції, що передбачають придбання нерухомості; б) фінансові інвестиції — господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів; в) реінвестиції — господарські операції, що передбачають здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок прибутку, отриманого від інвестиційних операцій [1].

Ефективність інвестицій — це досить важлива сфера досліджень усіх видів народного господарства.

Оцінка ефективності реальних інвестицій — це визначення чистого приведенного доходу, що допомагає визначити доцільність інвестування.

Враховуючи економічні умови, що склалися в Україні, через нерозвинутий ринок інвестицій та інформаційну структуру ринку, збільшується попит на іноземний капітал, але за ним не встигає пропозиція. Це вимагає негайного залучення сучасних виробничих засобів.

Інвестиційна привабливість галузі — це характеристика перспективного розвитку промисловості, враховуючи прибутковість і ризики інвестицій [2].

До основних принципів інвестиційної політики молокопереробних підприємств відносять:

- ефективне використання джерел інвестування;

- оптимальне співвідношення вкладів вітчизняних та іноземних інвесторів;

- залучення іноземних інвестицій;

- амортизаційні відрахування як одне з джерел інвестування;

- лізинг;

- застосування ресурсозберігаючого інвестування;

- залучення інвестицій від кредитно-фінансових установ.

Перед державою стоять завдання створення найкращих умов залучення іноземного капіталу у найперспективніші галузі харчової промисловості. Для підвищення інвестиційного іміджу вітчизняного виробництва потрібно залучати українські підприємства на презентації інвестиційних проектів.

У сучасний період швидкого розвитку зовнішнього середовища молочного ринку великого значення набуло стратегічне управління інвестиційною діяльністю. Тому керівництву підприємств потрібно спрогнозувати розвиток ринкової ситуації і підвищити ефективність діяльності господарства. Це можливо за допомогою інвестиційної стратегії, яка базується на таких базових концепціях фінансового менеджменту:

- співвідношення стратегії та тактики фінансового менеджменту;

- максимізація доходів підприємства та мінімізація ризиків;

- зростання вартості акціонерного капіталу;

- підтримка конкурентних переваг підприємства;

- вигідна стратегічна позиція на ринках.

Вплив інвестиційної стратегії спрямований на: забезпечення ліквідності, збільшення і збереження капіталу та підвищення доходу.

Вона передбачає здійснення інвестиційної діяльності для забезпечення реалізації загальної стратегії підприємства.

Інвестиційна стратегія підприємства дозволяє:

- реалізовувати довгострокові інвестиційні цілі економічного і соціального розвитку підприємства;

- своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища та мінімізувати його негативний вплив;

- бути конкурентоздатним;

- оцінювати інвестиційні можливості,

- максимальне використання внутрішнього інвестиційного потенціалу;

— взаємозв'язок всіх видів управління інвестиційною діяльністю підприємства;

— ефективні управлінські рішення розвитку підприємства.

Проблематикою інвестування молокопереробної галузі займалися такі науковці: П. Саблук, М. Болдуєв, Г. Мазур, Ю. Герасименко та інші, але можливість застосування зарубіжного досвіду в Україні вивчена не достатньо.

З усіх інвестицій направлених до молокопереробної галузі розвинутих країн, 80% йде у виробничу сферу і 20% — на соціальні потреби.

Авторитетним вважається залучення іноземних інвестицій високорозвинутими країнами світу у національну економіку, так наприклад у Франції уряд країни виділяє інвесторам субсидії в розмірі 25% вартості всіх капіталовкладень у землю та обладнання та довгострокове пільгове кредитування [3].

Досить великий розмір інвестицій має харчова промисловість, окрім того у молочну галузь втричі вигідніше вкладати кошти ніж у фермерське господарство.

Світовий досвід показує, що чим більша роль держави в інвестиційній сфері ринкової економіки, тим вищий рівень конкурентоспроможності молокопереробної галузі. Натомість Україні, для цього потрібно додатково сформулювати стратегію розвитку та інтеграції даного сектору, а також створити маркетинговий механізм інвестиційно-інноваційного розвитку молокопереробних підприємств.

Молочна галузь — важлива частина промисловості України, яка забезпечує населення цінними продуктами харчування. Але, на жаль, зараз вона супроводжується застарілою технологією виробництва, високою собівартістю і, як наслідок, обмеженим асортиментом.

Для підвищення ефективної діяльності молокопереробних підприємств потрібно залучати нові інвестиційні проекти, і хоча вони обмежені, потреба в них значна, що призводить до проблем їх залучення та вигідного використання.

На цей момент досить актуальним є питання управління конкурентоспроможністю молокопереробних підприємств. Разом з глобальними ринковими процесами, проникненням імпортованих товарів на вітчизняний ринок та слабке науково-технічне забезпечення виробництва, вона змушує підприємства стабілізувати свої позиції на ринку.

Підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств орієнтоване на оптимальний для всіх кінцевий результат.

Сучасні умови господарювання підприємств України вимагають підвищення ефективності використання ресурсів, зниження виробничих витрат, підвищення якості і конкурентоспроможності продукції, що виробляється. Але багато господарств не можуть виконати зазначених вимог через застарілі основні фонди та матеріаломістке виробництво і їм необхідна інвестиційна діяльність.

Конкурентоспроможність молокопереробних підприємств будується на основі конкурентоспроможності власної продукції, яка залежить від умінь повноцінно задовольняти потреби покупців отримуючи прибуток, розширюючи коло споживачів. Це пов'язано з бажанням сучасних споживачів отримувати якісну екологічно чисту продукцію за доступними цінами. З цього випливає, що для підвищення конкурентоспроможності продукції молокопереробних підприємств потрібно впливати на внутрішньогосподарські фактори, з урахуванням дії зовнішнього середовища.

Враховуючи швидкий розвиток міжнародних ринків, для молочної галузі України він становить собою конкурентоспроможність вітчизняних молокопереробних підприємств як реалізацію конкурентних переваг на внутрішньому та зовнішньому ринках молочної продукції. Це змушує виробників застосовувати новітні технології виробництва, збільшуючи обсяги інвестицій для ефективного розвитку та раціонального використання ресурсів. Але для цього потрібна стимуляція інвестиційної діяльності з боку держави.

Враховуючи досвід розвинутих країн можна зробити висновок, що для організації привабливого інвестиційного клімату в молокопереробній галузі потрібно сформулювати стратегію розвитку промисловості. Для цього потрібна обов'язково державна підтримка.

На сьогодні для України залишається важливим питання посилення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств на світовому ринку. За останні роки можна було спостерігати, що державне регулювання даного посилення характеризувалось низькою результативністю.

Щоб підвищити конкурентоспроможність молокопереробних підприємств потрібно активізувати їх інвестиційну діяльність, враховуючи збільшення на вітчизняному ринку продукції іноземних виробників та зниження купівельної спроможності населення країни. Крім того, потрібно впроваджувати ефективний інвестиційний менеджмент, який має важливе значення для розвитку підприємств й удосконалення

їх матеріально-технічної та сировинної бази. Це передбачає пошук необхідних фінансових ресурсів.

За останні роки відбулися кардинальні зміни в молочній галузі України, серед них виділяють зменшення кількості господарств — підприємств, з низьким рівнем конкурентоспроможності не змогли протистояти кризовим явищам і припинили свою діяльність. Так, на кінець 2012 року на ринку України залишилось лише 412 підприємств з виробництва молочних продуктів.

Для збереження конкурентоспроможності молокопереробних підприємств потрібно виконувати такі завдання:

- модернізація підприємства з використанням сучасних технологій виробництва;
- застосування маловідходних та ресурсозберігаючих технологій, для підвищення рентабельності виробництва;
- покращення інвестиційного менеджменту та інформаційного забезпечення;
- розвиток сировинних баз з метою забезпечення потреб підприємств у якісній сировині-молоці.

Хоча підприємства з виробництва молочної продукції отримують великі суми інвестицій і є інвестиційно привабливими, але залучені кошти та рівень ефективності їх використання не вирішили проблем розвитку та збереження свого місця на ринку.

Зараз все більше компаній стають на шлях пошуку та залучення додаткових коштів та іноземних інвестицій, для покриття своїх витрат. На сьогодні головною проблемою галузі є пошук доступних інвестицій для розвитку кожного підприємства і тому перед вченими ставиться важливе питання — проаналізувати сучасний стан забезпечення довгострокових інвестицій молокопереробних підприємств.

Серед основних джерел фінансування інвестицій виділяють самофінансування, акції, кредити та лізинг. У свою чергу самофінансування потребує для реалізації інвестиційних проектів власні фінансові ресурси підприємства, зарахунок одержання доходів від господарської діяльності, амортизаційних відрахувань, резервів на майбутні періоди та статутного фонду [4].

Виходячи з усього вищесказаного, можна зробити висновок, що останнім часом на молокопереробних підприємствах та галузі у матеріально-технічній базі не відбулось ніяких змін, попри високу їх інвестиційну привабливість. На багатьох підприємствах і зараз використовується застаріле обладнання, що не дає можливості впроваджувати безвідходні техно-

логічні процеси, підвищувати якість і конкурентоспроможність продукції. Це негативно позначається на діяльності молокопереробних підприємств, адже зростає собівартість виробництва, знижується прибуток від реалізації молочної продукції і збільшується термін окупності інвестиційних проектів. Підвищення собівартості одиниці продукції відбувається внаслідок: слабкої завантаженості виробничих потужностей; енергоємності молочної продукції, великих затрат на працю, утримання та експлуатацію наявного обладнання. Тому у багатьох вітчизняних молокопереробних підприємствах амортизація не може бути використана.

За даними Державного комітету статистики України самофінансування — це спосіб залучення інвестицій у вітчизняні проекти за рахунок фінансових ресурсів самого підприємства протягом певного періоду із застосуванням його у випадку, коли рентабельність діяльності підприємства нижча відсотків по кредиту. Іноді залучення власних коштів може становити до 50% основного капіталу.

У молокопереробних підприємствах України спостерігається зменшення власного капіталу, що вказує на збільшення позикових та залучених коштів для фінансування господарської діяльності. Загалом молочна галузь має дуже низький рівень рентабельності активів, наприклад на період 2012 року становила лише 31% [5].

Останнім часом підприємства молочної галузі все більше залучають короткострокові кредити банків, що вказує на нездатність багатьох з них упроваджувати вартісні інновації. Частка довгострокових зобов'язань та кредитів банків, які і могли спрямовуватись на реалізацію інвестиційних проектів, була незначною серед джерел фінансування підприємств.

У цих економічних умовах багато підприємств з виробництва молочних продуктів так і не знайшли вихід з перманентного кризового стану. Тому у випадку залучення прямих іноземних інвестицій є можливість вирішення проблем підприємств галузі, які є одними з найбільших реципієнтів.

До завдань інвестора можна віднести правильний вибір об'єкта інвестування — підприємств з найкращими перспективами розвитку.

Інвестиційною привабливістю можна назвати інтегральну характеристику певної галузі економіки з питань перспективності розвитку, прибутковості та ризиків інвестицій [6].

Харчова промисловість відноситься до інвестиційно привабливої сфери економіки, а мо-

локопереробний підкомплекс має високий рівень інвестиційної привабливості [7].

Молочна промисловість України є великою індустріальною галуззю, виробнича потужність якої з переробки молока сягає 18 млн тонн на рік. Перехід від соціалістичної економіки до ринкової був дуже болісним для більшості молокопереробних підприємств. У цей час відбувалося стійке падіння та занепад виробництва молока в Україні, що призвело до різкого зниження об'ємів виробництва всіх видів молочних продуктів [8].

У наш час молочній галузі в Україні потрібно вирішувати складні завдання: збільшення обсягів виробництва і переробки молока для задоволення потреб споживачів, використання інновацій для забезпечення якісного і безпечного харчування, створення конкурентоздатного молочного виробництва в умовах ринку, прискорення розвитку в системі АПК, вихід на міжнародні ринки.

Вчасне залучення інвестицій забезпечить високий рівень конкурентоспроможності вітчизняних молокопереробних підприємств і надасть їм науково-технічне оновлення виробництва, зменшить ресурсомісткість, збалансує національну економіку та сформує умови для соціального розвитку за рахунок забезпечення балансу споживчого ринку.

Якщо планується залучати інвестиції не одноразово, а послідовно на протязі певного часу, то застосовують таку формулу:

$$NPV = \sum_{k=1}^n \frac{PV_k}{(1+r)^k} - \sum_{j=1}^n \frac{IC_j}{(1+i)^j} \quad (1)$$

де i — прогнозний середній рівень інфляції.

У свою чергу індекс рентабельності інвестицій розраховується за наступною формулою:

$$PI = \frac{\sum_{k=1}^n \frac{PV_k}{(1+r)^k}}{IC} \quad (2)$$

Якщо: $PI > 1$, то проект слід прийняти; $PI < 1$, то проект слід відкинути; $PI = 0$, то проект ні прибутковий, ні збитковий.

Щоб розрахувати термін окупності, який залежить від рівномірності розподілу прогнозованих доходів від інвестиції потрібно застосувати наступну формулу: $PP = \frac{IC}{PV}$ (3).

До проблем залучення інвестицій відносять:

- 1) бар'єри, які ускладнюють входження на ринок;
- 2) ускладнений доступ до ресурсів;
- 3) відсутність державного захисту прав власників;
- 4) несправедливий розподіл доходів.

Ці проблеми негативно впливають на економіку нашої країни та викликають корупцію [9].

ВИСНОВКИ

На відміну від вітчизняних зарубіжні молокопереробні підприємства мають сприятливе інвестиційне забезпечення, створенням якого займається держава за допомогою методу законодавчо-нормативного регулювання та здійснення страхування інвестиційних ризиків. Це вказує на те, що для даної галузі дуже важлива державна підтримка конкурентоздатності та додаткове залучення іноземного капіталу.

Для забезпечення конкурентоздатності українських молокопереробних підприємств необхідно створити:

- стратегію розвитку;
- маркетинговий механізм залучення коштів;
- пріоритети інвестування.

Все більшого значення з роками набуває діяльність молокопереробних підприємств України на зовнішньому ринку, але обмежені можливості внутрішнього ринку молочної продукції та сильна конкуренція змушують керівництво вітчизняних компаній шукати нові ринки збуту для максимального завантаження виробничих потужностей, зниження собівартості продукції, забезпечуючи стійку прибутковість.

Підприємства, що є лідерами на ринку на відміну від малих та збиткових підприємств можуть самі вибирати, як їм використовувати фінанси, інвестиції та кредити.

Література:

1. <http://kodeksy.com.ua/dictionary/i/investitsiyi.htm>
2. Грідасов В.М. Інвестування: навчальний посібник / В.М. Грідасов, С.В. Кравченко, О.Є. Ісаєва. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 164 с.
3. Болдуєв М.В. Механізми державного регулювання розвитку агропромислового комплексу на регіональному рівні: [монографія] / М.В. Болдуєв. — З.: КПУ, 2009. — 352 с.
4. Моргун О. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності молокопереробних підприємств [Текст] / О. Моргун // Економіка АПК. — К., 2010. — №2. — С. 135—138.
5. Національний банк України: офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <<http://www.bank.gov.ua/control/uk/allinfo>>
6. Грідасов В.М. Інвестування: навчальний посібник / В.М. Грідасов, С.В. Кравченко, О.Є. Ісаєва. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 164 с.

7. Загорняк Н. Инвестиционная деятельность в пищевой промышленности в Украине / Загорняк Н. // *Фінанси України*. — 2003. — №6. С. 47—51.

8. Швець О.О. Розвиток молокопереробних підприємств в Україні / О.О. Швець // *Економіка АПК*. — 2006. — №2. — С. 53—58.

9. Поліпшення бізнес-середовища в Україні / Міжнародний центр перспективних досліджень. Проект "Позиція громадськості щодо урядових пріоритетів та інституціоналізація урядових консультацій з громадськістю у процесі формування державної політики в Україні". — К.: МЦПД, 2004. — 67 с.

10. Шебаніна О. В. Інвестиційне забезпечення розвитку продовольчого підкомплексу АПК / В. Шебаніна // *Економіка АПК*. — 2007. — №2. — С. 56—61.

11. Методологічні основи розвитку постіндустріальної економіки: монографія / М.П. Денисенко, А.П. Гречан, В.В. Лойко та ін. — Київ: Фітосоціоцентр, 2010. — 688 с.

12. Гевлич Л.Л. Стратегічна діагностика підприємства: монографія / Л.Л. Гевлич. — Донецьк: ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2007. — 199 с.

13. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика [Текст] / Л.М. Борщ, С.В. Герасимова. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: Знання, 2007. — 685 с.

14. Коденська М.Ю. Інвестиційна складова аграрно-промислової інтеграції [Текст] / М.Ю. Коденська, Ю.О. Нестерчук // *Економіка АПК*. — К., 2011. — №3. — С. 45—51.

15. Бидик А.Г. Основні методичні аспекти оцінки інноваційних інвестицій / А.Г. Бидик // *Економіка АПК*. — 2007. — №4. — С. 68—71.

16. Харламова Г.О. Інвестиційний маркетинг і моніторинг галузей промисловості України / Актуальні проблеми економіки. — 2005. — №3 (45). — С. 68—75.

17. Статистичний щорічник України за 2010 рік / За ред. О.Г. Осауленка. — Київ, 2010. — 560 с.

References:

1. Law Dictionary (2016), "Investments", available at: <http://kodeksy.com.ua/dictionary/i/investitsiyi.htm> (Accessed 20 Sept 2016).

2. Hridasov, V.M. Kravchenko, S. and Isaev A.E. (2004), *Investuvannia [Investing]*, Center of educational literature, Kyiv, Ukraine.

3. Bolduyev, M.V. (2009), *Mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання rozvytku ahro-promyslovoho kompleksu na rehional'nomu rivni [Mechanisms of regulation of agriculture at regional level]*, CPU, Zaporigga, Ukraine.

4. Morgun, O. (2010), "Financial support innovation milk business", *Economy AIC*, vol. 2, pp. 135—138.

5. National bank of Ukraine (2016), available at: <https://www.bank.gov.ua> (Accessed 20 Sept 2016).

6. Hridasov, V.M. Kravchenko, S. and Isaev A.E. (2004), *Investuvannia [Investing]*, Center of educational literature, Kyiv, Ukraine.

7. Zahornyak, N. (2003), "Investment Activities in pyschevoy promyshlennosti in Ukraine", *Finance of Ukraine*, vol. 6, pp. 47—51.

8. Shvets, A.A. (2006), "Development of dairy enterprises in Ukraine", *Economy AIC*, vol.2, pp. 53—58.

9. ICPS (2004), *Polipshennia biznes-sere-dovyscha v Ukraini / Mizhnarodnyj tsentr perspektivnykh doslidzhen'. Proekt "Pozytsiia hromads'kosti schodo uriadovykh priorytetiv ta instytutsionalizatsiia uriadovykh konsul'tatsij z hromads'kisti u protsesi formuvannia derzhavnoi polityky v Ukraini" [Improving the business environment in Ukraine. International Centre for Policy Studies. The "Opinions on government priorities and the institutionalization of public consultation in the process of forming public policy in Ukraine."]*, ICPS, 2004 Kyiv, Ukraine.

10. Shebanina, O.V. (2007), "Investment AV software development prodovolchoho sub AIC", *Economy AIC*, vol. 2, pp. 56—61.

11. Denysenko, M.P. Hrechak, A.P. and Lojko, V.V. (2010), *Metodolohichni osnovy rozvytku postindustrial'noi ekonomiky [Methodological foundations of postindustrial economy]*, Fitosotsiotsentr, Kyiv, Ukraine.

12. Hevlych, L.L. (2007), *Stratehichna diahnos-tyka pidpryiemstva [Strategic diagnostic of company]*, LLC "Yugo-Vostok, Ltd", Donetsk, Ukraine.

13. Borsch, L.M. and Gerasimova, S.V. (2007), *[Investment: Theory and Practice]*, 2-d ed., Knowledge, Kyiv, Ukraine.

14. Kodenska, M. and Nesterchuk, Y.O. (2011), "Investment component of agro-industrial integration", *Economy AIC*, vol. 3, pp. 45—51.

15. Bydyk, A.G. (2007), "Basic methodological aspects of evaluation of innovative investment", *Economy AIC*, vol. 4, pp. 68—71.

16. Kharlamov, G. (2005), "Investment marketing and monitoring areas of Ukraine industry", *Actual problems of economy*, vol.3 (45), pp. 68—75.

17. Osaulenko, O.H. (2010), *Statystychnyj schorichnyk Ukrainy za 2010 rik [Statistical Yearbook of Ukraine 2010]*, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2016 р.